

fair

DGB

Arbeitnehmerfreizügigkeit sozial, gerecht und aktiv

Wiedza chroni!

**Co powinno się wiedzieć jeżeli
chcesz pracować w Niemczech.**

Nota wydawnicza

Wydawca:

Zarząd Główny Niemieckiej Konfederacji Związków
Zawodowych (DGB)
Henriette-Herz-Platz 2
10178 Berlin, Niemcy

Autorka: Doritt Komitowski

Redakcja: Dominique John, Volker Roßocha,
Jochen Empen, Dorota Kempter,
Justyna Oblacewicz, Charlotte Pscheidl
i Anna Bernstorf

Tłumaczenie: Jarosław Sobczak

Odpowiedzialna w rozumieniu niemieckiego
prawa prasowego: Annelie Buntenbach

Skład/opracowanie graficzne:

·zersetzer. |||| ||| freie grafik | www.zersetzer.com

Berlin, grudzień 2015 r.

Broszura jest wynikiem pracy:

DGB Deutscher Gewerkschaftsbund
(Niemiecka Konfederacja Związków
Zawodowych, konfederacja ośmiu
wiodących niemieckich branżowych
związków zawodowych)
www.dgb.de

ze wsparciem

**Ambasady Republiki Federalnej Niemiec
w Warszawie**

www.polen.diplo.de

Poradnik ten dostępny jest również w wersjach:
bułgarskiej, rumuńskiej, hiszpańskiej i greckiej.
Tytuły ich to

Знанието е защита!

Ești informat, ești protejat!

¡Informarse es protegerse!

Η γνώση προστατεύει!

Na końcu broszury znajdują się adresy partnerów projektu
oraz innych instytucji, które mogą udzielić pomocy.

Witamy!

Polska i Niemcy mają 450 kilometrów wspólnej granicy. Od wejścia Polski do Wspólnoty Europejskiej kontakty między obu krajami stale się zacieśniają. W 2011 roku zasada pełnej swobody przepływu pracowników/pracownic zaczęła obowiązywać także wobec obywateli/obywatelek polskich. W związku z tym masz prawo wykonywać w Niemczech wybraną przez siebie pracę. To pozytywna tendencja, którą my, czyli Niemiecka Konfederacja Związków Zawodowych (DGB) i nasze związki członkowskie, przyjmujemy z wielkim zadowoleniem. Wiele Polek i Polaków wykorzystuje nowe możliwości i podejmuje pracę w innych krajach, między innymi w Niemczech. Wraz z Polakami/Polkami, którzy/które już wcześniej osiedlili/osiedliły się tutaj i znaleźli/znalazły zatrudnienie, osoby z Polski stanowią teraz na naszym rynku drugą co do wielkości grupę zagranicznych pracowników oraz pracownic.

Wiemy, że nawiązano wiele stosunków pracy, które nie stwarzają żadnych problemów. Otrzymujemy jednak także wciąż sygnały o przypadkach, w których Polacy/Polki zatrudnieni/zatrudnione w Niemczech muszą pracować

w złych warunkach i są wyzyskiwani/wyzyskiwane. Jako niemieckie związki zawodowe działamy na rzecz dobrej pracy dla wszystkich zatrudnionych – miejscowych i przyjezdnych. Ludzie, którzy dopiero przyjeżdżają do Niemiec, często nie znają swoich praw i możliwości działania. Wielu bardzo słabo mówi po niemiecku i nie wie, do kogo się zwrócić w przypadku problemów związanych z pracą.

Jeżeli planujesz podjęcie pracy w Niemczech, ta broszura pomoże Ci się zorientować wstępnie w sytuacji. Zawiera wskazówki dotyczące przygotowań, najważniejszych spraw do załatwienia na miejscu oraz placówek, do których można się zwrócić z prośbą o pomoc.

Ponadto zdecydowanie polecamy wstąpienie do jednego z członkowskich związków zawodowych DGB. Związek może Ci zaoferować ochronę i wsparcie, jeżeli będziesz mieć problemy na rynku pracy. Jako Konfederacja współpracujemy także z niemieckim rządem na rzecz lepszej ochrony wszystkich zatrudnionych.

Jeżeli jesteś już członkiem polskiego związku zawodowego, dowiedz się, czy ma on umowę o współpracy z partnerskim związkiem w Niemczech, i jaka ewentualnie z tego tytułu przysługuje Ci ochrona.

Związki członkowskie DGB mają strukturę branżową.

O tym, jaki związek zawodowy jest odpowiedni dla Ciebie, możesz się dowiedzieć w biurach związkowych oraz poradniach projektu „Faire Mobilität“ – ich adresy znajdziesz w końcowej części broszury.

Annelie Buntentbach

*Członkini Zarządu Federalnego Niemieckiej Konfederacji
Związków Zawodowych DGB*

Wprowadzenie

Poradnik skierowany jest do osób z Polski, które chcą tymczasowo lub na stałe pracować i zamieszkać w Niemczech. Wskutek liberalizacji i globalizacji europejskich rynków pracy pojawiły się nowe szanse i perspektywy dla pracowników i pracownic mobilnych, niestety również wzrosło ryzyko nadużyć i wyzysku. Z doświadczeń niemieckich, a także polskich związków zawodowych oraz z praktyki poradni związkowych i organizacji pozarządowych wynika, że zjawisko wzmożonego wyzysku dotyczy również pracowników i pracownic z Polski – nie tylko tych z niskimi kwalifikacjami, plasujących się w sektorze najniższych płac. Jednym z powodów nadużyć wobec zatrudnianych cudzoziemców i cudzożemek jest ich brak znajomości języka niemieckiego i praw pracowniczych. Kolejnym – znikomy stopień „uzwiązkowienia” pracowników/ pracownic mobilnych. Broszura zawiera informacje, które mają przyczynić się do znalezienia w Niemczech legalnej pracy w godnych warunkach.

Spis treści

I. Zanim wyjedziesz	9
1. Ogólne informacje o niemieckim rynku pracy	9
2. Kluczem do sukcesu jest znajomość języka niemieckiego!	10
3. Jakie dokumenty musisz wziąć ze sobą?	11
4. Szukanie pracy	13
5. Jeżeli szukasz zatrudnienia przez agencje pośrednictwa pracy	15
6. Jeżeli chcesz podjąć pracę sezonową	17
7. Jeżeli odpowiadasz na ofertę pracy w Niemczech.....	19
8. Jeżeli chcesz zarabiać jako pracownik/pracownica przygraniczny/przygraniczna w Niemczech i mieszkać w Polsce	22
9. Jeżeli jesteś pracownikiem/pracownicą oddelegowanym/oddelegowaną do Niemiec	24
10. Jeżeli chcesz pracować na własny rachunek	30
11. Na co musisz zwrócić uwagę, gdy decydujesz się na wyjazd z Polski: Podsumowanie.....	31

II. Gdy jesteś już w Niemczech	33
1. Co trzeba zrobić w pierwszej kolejności?	33
2. Praca w Niemczech.....	34
a. Pozwolenie na pracę	35
b. Umowa o pracę	35
c. Wynagrodzenie	36
d. Czas pracy	40
e. Ubezpieczenie zdrowotne	41
f. Wypadki przy pracy i ubezpieczenie wypadkowe.....	42
g. Ubezpieczenie emerytalne	42
h. Urlop... ..	43
i. Gdy zachorujesz.....	44
j. Wypowiedzenie	45
k. Zatrudnienie na próbę	47
l. Praca na własny rachunek.....	47
m. Uznawanie wyuczonego zawodu oraz kwalifikacji.....	52
n. Uwaga na klauzule zwrotu kosztów w umowach o pracę!.....	53
Przydatne adresy w Niemczech	54
Związki zawodowe w Niemczech.....	61
Przydatne adresy w Polsce.....	62

→ → → I. ZANIM WYJEDZIESZ

1. Ogólne informacje o niemieckim rynku pracy

Wszyscy obywatele polscy i obywatelki polskie mają prawo wjazdu i pobytu na terytorium Niemiec. Niepotrzebne są więc ani wiza, ani pozwolenie na pobyt.

Na pobyt do **3 miesięcy** wystarczy ważny dowód osobisty lub paszport.

Jeżeli zostajesz w Niemczech dłużej niż 3 miesiące, musisz mieć status **osoby poszukującej pracy, pracownika/ pracownicy** lub **osoby prowadzącej działalność gospodarczą**.

Jeżeli chcesz przebywać na terytorium Niemiec ponad 6 miesięcy, musisz być w stanie udowodnić, że:

→ wciąż poszukujesz pracy

→ i masz uzasadnioną perspektywę zatrudnienia.

Niezależnie od Twojej sytuacji na rynku pracy, musisz pamiętać, że w Niemczech trzeba przestrzegać obowiązku meldunkowego. Osoby przebywające na terenie Niemiec lub wprowadzające się do mieszkania w Niemczech na dopełnienie **formalności meldunkowych** w urzędzie mają zazwyczaj **7 dni**.

Więcej przydatnych informacji można znaleźć na stronie internetowej Ambasady Republiki Federalnej Niemiec w Polsce:

www.polen.diplo.de/Vertretung/polen/pl/Startseite.html

(→ praca/studia/polityka społeczna → praca/kształcenie/zawodowe/studia w Niemczech)

Wskazówka: Obywatele oraz obywatelki państw Unii Europejskiej, którzy/które nie są aktywni/aktywne zawodowo, mogą przebywać na terenie Niemiec nieograniczoną ilość czasu, o ile posiadają wystarczającą ilość środków finansowych potrzebnych do utrzymania, a także ubezpieczenie zdrowotne.

2. Kluczem do sukcesu jest znajomość języka niemieckiego!

Jeżeli chcesz pracować i mieszkać w Niemczech, zasadnicze znaczenie ma znajomość języka niemieckiego. Musisz być w stanie porozumieć się z pracodawcą, współpracownikami, urzędnikami i z różnymi instytucjami. Tylko jeżeli mówisz po niemiecku, zdołasz wynegocjować dobre warunki pracy i płacy, a także unikniesz ryzyka nadużyć i wyzysku! Pracodawcy i zleceniodawcy bardzo często żądają podpisania jakichś dokumentów. Nie należy tego robić, jeżeli nie rozumie się, co jest w nich napisane! Opanowanie języka niemieckiego z reguły sprzyja znalezieniu dobrego miejsca pracy. Języka możesz się nauczyć też w Niemczech. Kursy językowe oferowane przez uniwersytety ludowe (Volkshochschulen) mają zazwyczaj wysoki poziom.

→ **Wskazówka: warto zrobić kurs języka niemieckiego w Polsce!**

Jest to zwykle tańsze rozwiązanie, więc lepiej zrobić taki kurs jeszcze przed wyjazdem. Dzięki znajomości języka już od początku pobytu w Niemczech łatwiej uchronisz

się przed nadużyciami i wyzyskiem w pracy, a także masz szansę na lepszą pracę i łatwiejszy dostęp do bezpłatnych poradni, które mogą udzielić Ci wsparcia.

Kursy języka niemieckiego zapewnia między innymi Instytut Goethego – w Krakowie (tel.: 0 12 422 58 29) i w Warszawie (tel.: 0 22 505 90 00).

A jeśli akurat Instytut Goethego nie jest w Twoim zasięgu, rozejrzyj się za możliwością nauki w swoim mieście lub w gminie. Wiele szkół językowych i uniwersytetów oferuje również kursy. Możesz też uczyć się prywatnie.

3. Jakie dokumenty musisz wziąć ze sobą?

Oto dokumenty, które koniecznie należy mieć lub wyrobić przed wyjazdem do Niemiec:

→ **Paszport** lub dowód osobisty z datą ważności przynajmniej 6 miesięcy.

→ **Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ)**

Kartę otrzymasz w oddziałach Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ). Aby dowiedzieć się więcej, wyślij pytania na adres: wf07@nfz.gov.pl

Wniosek o Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego możesz złożyć również faksem albo przez e-mail w oddziałach NFZ.

Po okazaniu karty możesz bezpłatnie korzystać z porad lekarskich oraz leczenia szpitalnego w Niemczech. Pamiętaj jednak, że karta nie zapewnia bezpłatnego dostępu do wszystkich świadczeń, a jedynie pomoc w nagłych przypadkach i niecierpiące zwłoki zabiegi. Decydujący o nich lekarze mogą w praktyce interpretować to określenie bardzo różnie.

- **Ważne:** Aby otrzymać EKUZ musisz być objęty/objęta ubezpieczeniem zdrowotnym w Polsce. Jeżeli go nie masz, sprawdź koniecznie, jak je uzyskać, np. pod adresem: www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/zalatw-sprawe-krok-po-kroku/jak-ubezpieczyc-sie-dobrowolnie/
- Prawo jazdy
- Odpis aktu urodzenia
- Świadectwo ukończenia szkoły
- **Świadectwo ukończenia szkoły zawodowej** lub potwierdzenie kwalifikacji zawodowych wraz z zaświadczeniem uwzględniającym wymiar godzinowy zaliczonych zajęć teoretycznych i odbytych praktyk. Sprawdź, czy możesz do certyfikatów dołączyć Europejskie CV – Europass, co w znacznym stopniu ułatwiłoby weryfikację Twoich kwalifikacji. Więcej informacji na temat Europassu znajdziesz tutaj: europass.org.pl
- **Dyplom uczelni wyższej**, np. dyplom ukończenia studiów licencjackich lub magisterskich, ponadto zestawienie zawierające wymiar godzinowy zaliczonych przedmiotów.

Dokumenty te będą potrzebne, aby potwierdzić i uznać wykształcenie lub kwalifikacje uzyskane w Polsce. Umożliwi to znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie. Twoje dokumenty muszą być przetłumaczone na język niemiecki i poświadczone tzw. klauzulą apostille. Takiego uwierzytelnienia dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą dokonują odpowiednie instytucje państwowe. Najlepiej dowiedzieć się w organie wydającym dany dokument, jaka instytucja jest odpowiedzialna za jego uwierzytelnienie.

4. Szukanie pracy

Poszukiwanie pracy za granicą jest możliwe jeszcze z Polski poprzez sieć EURES. Sprawdź w urzędzie pracy oferty niemieckich pracodawców i dowiedz się, kto jest Twoim doradcą EURES lub poszukaj ogłoszeń na stronach internetowych zawierających oferty pracy z całej Europy: ec.europa.eu/eures

Można też szukać pracy już po przyjeździe do Niemiec. Należy mieć ważną Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego, którą można uzyskać przed wyjazdem do Niemiec w NFZ. Po okazaniu karty możesz bezpłatnie korzystać z porad lekarskich oraz leczenia szpitalnego w Niemczech. Pamiętaj jednak, że karta nie zapewnia bezpłatnego dostępu do wszystkich świadczeń, a jedynie pomoc w nagłych przypadkach i niecierpiące zwłoki zabiegi. Decydujący o nich lekarze mogą w praktyce interpretować to określenie bardzo różnie.

→ **Ważne:** Być może nie od razu uda się znaleźć pracę w Niemczech, dlatego trzeba mieć zapewnione

mieszkanie i pieniądze na utrzymanie do momentu podjęcia pracy.

Jeżeli w Polsce jesteś osobą bezrobotną, zarejestrowaną w urzędzie pracy i pobierasz zasiłek dla bezrobotnych, to po wyjeździe do Niemiec możesz przez określony czas zachować prawo do świadczeń. W tym celu należy:

- być zarejestrowanym w urzędzie pracy od przynajmniej 4 tygodni,
- złożyć wniosek o wydanie **formularza U2** (kiedyś E 303) w odpowiednim urzędzie pracy,
- i najpóźniej w ciągu 7 dni od wyjazdu z Polski zgłosić się w urzędzie pracy (Agentur für Arbeit) w Niemczech i przedstawić **formularz U2**. Należy pozostać do dyspozycji urzędu pracy, który będzie pośredniczył w przekazywaniu ofert pracy.

Jeżeli te wymogi zostaną spełnione, polski urząd pracy będzie Ci przelewał na rachunek bankowy zasiłek dla bezrobotnych przez 3 miesiące. W niektórych przypadkach możliwe jest przedłużenie okresu wypłat zasiłku do maksymalnie 6 miesięcy.

- Wiele osób poszukujących pracy traci prawo do zasiłku dla bezrobotnych, ponieważ nie zna wyżej wymienionych regulacji i opuszcza Polskę bez uprzedniego zgłoszenia się do urzędu pracy albo rejestruje się w niemieckim urzędzie pracy

za późno. Jeszcze przed wyjazdem dowiedz się w urzędzie pracy, jakie masz prawa!

Jeżeli chcesz zostać w Niemczech dłużej niż 6 miesięcy w celu poszukiwania pracy, musisz być w stanie udowodnić, że

→ w dalszym ciągu starasz się o pracę,

→ i że masz uzasadnioną perspektywę zatrudnienia.

Aby udowodnić, że faktycznie szukasz pracy, zachowuj wszystkie oferty i podania o pracę, o którą się dotychczas ubiegałeś/ubiegałaś lub o którą właśnie się starasz. Zbieraj również odpowiedzi pracodawców!

5. Jeżeli szukasz zatrudnienia przez agencje pośrednictwa pracy

Także z Polski możesz szukać pracy w Niemczech, np. przez agencje pośrednictwa pracy.

→ **Uwaga na oszustów!**

Nieuczciwi pośrednicy oferują legalne zatrudnienie w Niemczech. Obiecują legalną pracę, dobre wynagrodzenie i zakwaterowanie, ale żądają zapłaty za swoje usługi i za przygotowanie wszystkich dokumentów.

Nierzadko rzeczywistość wygląda inaczej: możesz trafić do Niemiec i zostać zakwaterowany/zakwaterowana

w wieloosobowym mieszkaniu lub tanim pensjonacie. Będziesz musiał/musiła pracować 10-12 godzin na dobę, bez stałego wynagrodzenia, jedynie za drobne zaliczki. Na koniec może się okazać, że nie masz dokumentów poświadczających zatrudnienie, a na Twoje nazwisko została założona działalność gospodarcza, więc na dodatek masz zaległości podatkowe w urzędzie skarbowym. Trudno stwierdzić, czy firma pośrednicząca jest uczciwa, jednak na próbę oszustwa mogą wskazywać następujące przesłanki:

- firma nie jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia w Polsce. Listę firm znajdziesz na stronie: www.kraz.praca.gov.pl
- pośrednik żąda pieniędzy z góry – nie masz obowiązku zapłaty! Poza tym często twierdzi, że jest to opłata dla niemieckich urzędów. To nie jest prawda! Zasadniczo polskie firmy pośredniczące nie mogą pobierać opłat za pośrednictwo od przyszłych pracowników/pracownic. Dozwolone jest jedynie obciążanie pracownika/pracownicę kosztami podróży tam i z powrotem, wystawienia wizy, badań lekarskich i tłumaczenia dokumentów – jeżeli to firma pośrednicząca zorganizowała wcześniej te świadczenia.
- pośrednik stwierdza, że masz u niego dług za załatwienie wszystkich wymaganych dokumentów,

- nie możesz nawiązać kontaktu z pracodawcą, nie znasz adresu, pełnej nazwy firmy, ani numeru telefonu
- nie otrzymujesz umowy o pracę, ani dokładnych informacji, na czym praca ma polegać,
- nie masz informacji dotyczących ani miejsca zakwaterowania, ani wyżywienia.

Jeżeli firma nie jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia, powinieneś/powinnaś zgłosić to Państwowej Inspekcji Pracy (www.pip.gov.pl) i szczególnie dokładnie sprawdzić, czy agencja, z której usług korzystasz, działa rzetelnie.

W Niemczech takie informacje uzyskasz w Centralnym Urzędzie Pośrednictwa Pracy z Zagranicą (Zentrale Auslands- und Fachvermittlung, ZAV).

W Polsce obecne są również niemieckie agencje pośrednictwa pracy. Te firmy częściowo funkcjonują według innych zasady – np. mogą pobierać opłatę od pracowników/pracownic za pośrednictwo, nie mają prawa jednak żądać zaliczek. Ponadto w Niemczech nie ma obowiązku rejestrowania firm prowadzących pośrednictwo pracy.

6. Jeżeli chcesz podjąć pracę sezonową

Praca sezonowa jest możliwa przez maksymalnie 6 miesięcy w roku kalendarzowym, w następujących branżach:

gospodarka rolna i leśna, hotelarstwo i gastronomia, przerób owoców i warzyw, a także w tartakach.

Zatrudnienia w charakterze pracy sezonowej można szukać przez sieć EURES albo Centralny Urząd Pośrednictwa Pracy z Zagranicą (ZAV) w Niemczech:

ec.europa.eu/eures

Przed wyjazdem musisz koniecznie się dowiedzieć, czy będziesz mieć zapewnione zakwaterowanie, a jeżeli tak, to ile będzie kosztowało.

W Niemczech przysługuje Ci prawo do świadczenia finansowego na dziecko (Kindergeld), jeżeli Ty lub drugi rodzic w Polsce nie pobieracie takiego zasiłku. Dotyczy to również sytuacji, w której dzieci nie mieszkają z Tobą lub z Wami w Niemczech. Zorientuj się i zbierz odpowiednie dokumenty zanim wyjedziesz z Polski.

→ **Uwaga!**

Również podczas pracy sezonowej mogą się zdarzyć przypadki wyzysku i nadużyć!

→ Wielu pośredników zawiera umowy z pracodawcami w Niemczech i nie przekazuje umów o pracę pracownikom/pracownicom sezonowym. Niemiecki pracodawca ma obowiązek przedłożenia umowy o pracę w formie pisemnej najpóźniej w miesiąc od zatrudnienia pracownika/pracownicy.

→ Musisz dokładnie przeczytać umowę o pracę! Bardzo często zawiera ona stawkę godzinową, ale w odrębnym

porozumieniu faktyczne zarobki są uzależnione od Twoich wyników (płaca akordowa). To nie zawsze jest dopuszczalne. W szczególności porozumienie o płacę akordową nie może zawierać zapisów ustalających wynagrodzenie na poziomie niższym niż wynosi płaca minimalna. W Niemczech od 1 stycznia 2015 r. obowiązuje płaca minimalna w gospodarce rolnej i leśnej, a także w ogrodnictwie. W 2016 r. na terenie Niemiec Wschodnich i w Berlinie wynosi ona 7,90 euro za godzinę pracy, a w Niemczech Zachodnich – 8,00 euro. W 2015 r. w tym sektorze płaca minimalna wynosiła 7,20 euro za godzinę pracy we wschodnich landach i w Berlinie oraz 7,40 euro – w landach zachodnich. Najlepiej zwrócić się do odpowiedniego dla branży związku zawodowego albo do poradni, aby uzyskać najdokładniejsze informacje.

- Zawsze zapisuj przepracowane godziny i prowadź dokumentację swojej pracy. A jeżeli zakwaterowanie nie odpowiada warunkom ustalonym w umowie, zrób zdjęcia.

7. Jeżeli odpowiadasz na ofertę pracy w Niemczech

Jeżeli znalazłeś/znalazłaś ofertę pracy w Niemczech, wiedz, że:

- Pracodawca musi udzielić Ci informacji na temat pracy, np. określić zakres obowiązków, godziny pracy, wynagrodzenie itp.

- Przysługuje Ci prawo do otrzymania umowy o pracę w formie pisemnej. Umowę podpisujesz w Polsce przed wyjazdem lub najpóźniej w Niemczech, tuż po przyjeździe. Powinieneś/powinnaś otrzymać jeden egzemplarz podpisanej umowy. Pracodawca nie ma obowiązku tłumaczenia umowy na język polski. Jeżeli nie rozumiesz wszystkich zapisów umowy, poradź się kogoś, kto Ci ją przetłumaczy i wyjaśni zapisy. **Nie podpisuj niczego, czego nie rozumiesz!**
- Musisz uzgodnić, kto pokryje koszty przejazdu do Niemiec.
- Musisz ustalić, czy będziesz mieć w Niemczech zapewnione zakwaterowanie i wyżywienie, i kto poniesie ich koszty. Niestety pracownicy/pracownice często pod koniec miesiąca stwierdzają, że duża część ich zarobków jest pobierana na czynsz.

Nie każde potrącenie jest legalne! Istnieją regulacje, które określają, wysokość dozwolonych stawek za różne standardy zakwaterowania i wyżywienia.

www.lohn-info.de/sachbezugswerte_2016.html

Przykład: Wartość świadczeń rzeczowych w Niemczech w 2016 roku wynosi:

- za wyżywienie – 236 euro miesięcznie. Pracodawca może więc potrącać z wynagrodzenia maksymalnie 7,87 euro dziennie (236 euro za 30 dni).
- za zakwaterowanie – 223 euro miesięcznie.

Jeżeli w pokoju mieszka więcej osób, stawka ta jest zredukowana:

- w przypadku dwóch osób w jednym pokoju – o 40 procent, czyli 223 euro minus 40 procent, co daje 133,80 euro
($223/100 \times 40 = 89,20$ euro)
- w przypadku trzech osób w jednym pokoju – o 50 procent, czyli 223 euro minus 50 procent, co daje 111,50 euro
($223/100 \times 50 = 111,50$ euro)
- w przypadku ponad trzech osób w pokoju – o 60 procent, czyli 223 euro minus 60 procent, co daje 89,20 euro
($223/100 \times 60 = 133,80$ euro)

Te kwoty mogą się zmieniać. Stanowią tylko wytyczne, które pomogą oszacować, czy pracodawca nie potrąca zbyt wiele z Twojej pensji.

Przy obliczaniu kosztów należy wziąć pod uwagę różnicę między zakwaterowaniem a mieszkaniem. Jeżeli pracodawca udostępnia Ci mieszkanie, musi odnieść się do przeciętnej wysokości czynszu, która w poszczególnych niemieckich gminach i miastach jest ustalana urzędowo, najczęściej raz na rok (Mietspiegel). Również w tym przypadku pracodawca nie może odliczać od wynagrodzenia dowolnej kwoty – o informacje zwróć się do poradni!

8. Jeżeli chcesz zarabiać jako pracownik/ pracownica przygraniczny/przygraniczna w Niemczech i mieszkać w Polsce

Pracownikiem/Pracownicą przygranicznym/przygraniczną jesteś wtedy, gdy pracujesz lub prowadzisz działalność gospodarczą w jednym kraju członkowskim Unii Europejskiej, a mieszkasz na stałe – w drugim i z reguły wracasz do niego codziennie, a przynajmniej raz w tygodniu. W tym przypadku dotyczą Cię częściowo odrębne przepisy, na które powinieneś/powinnaś zwrócić uwagę.

Jeżeli pracujesz w Niemczech, obowiązuje Cię zwykle niemieckie prawo pracy. Masz te same prawa i obowiązki w zakładzie pracy, co miejscowi pracownicy i pracownice. W pewnych warunkach można zawrzeć porozumienie, na mocy którego będziesz podlegać innemu prawu pracy niż obowiązujące w kraju, w którym pracujesz. Jednak niektóre przepisy prawne zawsze są wiążące, np. dotyczące płacy minimalnej i BHP.

→ **Ubezpieczenie społeczne:** Zasadniczo jesteś ubezpieczony/ubezpieczona w tym kraju, w którym pracujesz. Ze świadczeń można częściowo korzystać też w miejscu zamieszkania. W przypadku choroby pracownik/pracownica przygraniczny/przygraniczna i członek/członkini rodziny zgłoszony/zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego w kraju zatrudnienia, mogą pobierać świadczenia zarówno w miejscu pracy ubezpieczonego/ubezpieczonej, jak i w kraju zamieszkania – zgodnie z obowiązującymi tam regulacjami. Aby móc korzystać z tych świadczeń,

ubezpieczony/ubezpieczona pracownik/pracownica i zgłoszony/zgłoszona do ubezpieczenia zdrowotnego członek/członkini rodziny muszą złożyć w NFZ wniosek o wydanie **formularza S1**.

Uwaga: Wspomniane regulacje koordynacyjne odnoszą się do obowiązkowego, powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego, więc mogą nie mieć zastosowania w prywatnych ubezpieczeniach zdrowotnych, przy których mogą powstać dodatkowe koszty, np. po zgłoszeniu członków/członkiń rodziny do ubezpieczenia.

- **Świadczenia rodzinne:** Z reguły pracownicy/pracownice przygraniczni/przygraniczne mają prawo do świadczeń rodzinnych (np. na dziecko) w miejscu zatrudnienia. W kraju zamieszkania również mogą przysługiwać takie świadczenia, zależnie od sytuacji rodzinnej i statusu zawodowego drugiego rodzica.
- **Bezrobocie:** Pracownicy/Pracownice przygraniczni/przygraniczne otrzymują zasiłek dla bezrobotnych z państwa, w którym mieszkają. Polski urząd pracy wystawia **zaświadczenie U1** dotyczące zaliczanych okresów ubezpieczenia podczas przyznawania zasiłku dla bezrobotnych. Jest ono potrzebne do udokumentowania okresu ubezpieczenia za granicą.
- **Emeryturę** pracownicy/pracownice przygraniczni/przygraniczne otrzymują ze wszystkich krajów, w których opłacali/opłacały składki emerytalne przez okres dłuższy niż rok. Z każdego kraju otrzymują

emeryturę częściową, obliczaną na podstawie opłaconych składek i okresów ubezpieczenia.

Uwaga na „Minijob”

Wykonując tzw. Minijob (z wynagrodzeniem do 450 euro) w Niemczech nie jesteś objęty/objęta ubezpieczeniem społecznym i masz jedynie ograniczone prawo do ubezpieczenia emerytalnego. Pracodawca, co prawda, odprowadza ryczałtowe składki ubezpieczenia społecznego, jednak Tobie, jako pracownikowi/pracownicy, nie przysługują świadczenia z tytułu ubezpieczenia chorobowego, opiekuńczego oraz na wypadek utraty pracy! Dowiedz się w ZUS-ie, jakie skutki będzie miało podjęcie przez Ciebie pracy typu „Minijob” w Niemczech i który kraj będzie odpowiedzialny za Twoje ubezpieczenie społeczne. Dalsze informacje na temat pracy transgranicznej i kontakt do doradców znajdziesz na stronie www.eures-triregio.eu Konkretnie pytania możesz wysłać na adres: eures.sachsen@dgb.de

9. Jeżeli jesteś pracownikiem/pracownicą oddelegowanym/oddelegowaną do Niemiec

Oddelegowanie oznacza, że masz umowę o pracę i na stałe pracujesz w Polsce, ale na określony czas zostajesz wysłany/wysłana – przez pracodawcę – do Niemiec, aby wykonać tam pewne zlecenie, które Twój pracodawca uzgodnił z niemieckim przedsiębiorstwem.

Szczegóły wyjazdu do Niemiec musisz negocjować ze swoim pracodawcą w Polsce.

- **Ważne:** Pracodawca Ci się nie zmienia. Dotychczasowy polski pracodawca wciąż jest odpowiedzialny za wypłacanie Twojego wynagrodzenia!

Dodatkowo, do umowy o pracę, powinieneś/powinnaś podpisać aneks zawierający następujące punkty:

- nazwę i adres przedsiębiorstwa w Niemczech, do którego masz być oddelegowany/oddelegowana
- osobę do kontaktu na czas oddelegowania do Niemiec
- miejsce i czas oddelegowania
- zakres obowiązków
- wynagrodzenie: wysokość, dodatki, wypłaty specjalne
- czas pracy
- wymiar urlopu
- wyrównanie za dodatkowe koszty związane z podróżą, zakwaterowaniem, przeprowadzką
- warunki zatrudnienia po powrocie do Polski

W Polsce należy złożyć podanie w oddziale ZUS o wydanie **zaświadczenia A1**. Zwykle robi to za Ciebie pracodawca. Zaświadczenie A1 stanowi dowód dla niemieckich urzędów, że jesteś oddelegowany/oddelegowana zgodnie z prawem.

Dokument ten należy okazywać przy wszystkich kontrolach. Zaświadczenie A1 potwierdza, że pozostajesz w stosunku pracy w rozumieniu polskiego prawa, i że Twój pracodawca w Polsce musi odprowadzać za Ciebie składki na ubezpieczenia społeczne, emerytalne i chorobowe. Miejsce pracy w Niemczech jest więc w Twoim przypadku jedynie tymczasowe, a polska umowa o pracę reguluje nadal wszystkie prawa i obowiązki.

→ **Co musisz wiedzieć:**

→ Twój stosunek pracy w dalszym ciągu podlega **prawu polskiemu**.

→ Dodatkowo korzystasz z następujących niemieckich przepisów ochronnych:

→ **Płaca minimalna:** Pracodawca z Polski musi Ci w każdym wypadku wypłacić obowiązującą w Niemczech płacę minimalną. W Niemczech są dwa rodzaje płacy minimalnej istotne dla pracowników/pracownic oddelegowanych.

1. Pierwszy to **ustawowa płaca minimalna** w wysokości 8,50 euro brutto za godzinę pracy (2015 - 2016).

2. Drugi to **płace minimalne ustalone w branżowych układach zbiorowych pracy**, które często są wyższe niż ustawowa płaca minimalna. Do sektorów, w których przyjęto

takie normy zaliczają się np.: budownictwo, sprzątanie obiektów oraz usługi pielęgnacyjne i opiekuńcze. Dowiedz się więcej na temat aktualnych stawek płacy minimalnej w poszczególnych branżach! Więcej szczegółów w rozdziale II.2.c. Wynagrodzenie.

→ **Maksymalny wymiar czasu pracy i minimalny wymiar czasu wolnego na odpoczynek:**

W Niemczech zapisy ustawowe regulują maksymalną liczbę godzin pracy dziennie i tygodniowo. Zgodnie z prawem nie możesz pracować więcej niż 8 godzin dziennie i 48 godzin w tygodniu. Istnieje możliwość wydłużenia czasu pracy do 10 godzin dziennie, pod warunkiem, że w okresie 24 tygodni lub 6 miesięcy średnia czasu pracy nie będzie przekraczać 8 godzin dziennie.

Masz prawo do przerw w pracy: przynajmniej 30-minutowej, jeżeli pracujesz od 6 do 9 godzin dziennie oraz przynajmniej 45-minutowej, jeżeli pracujesz więcej niż 9 godzin.

- **Ważne:** Do czasu pracy wlicza się każdą godzinę, w której jesteś do dyspozycji pracodawcy! Oczekiwanie na materiały budowlane na budowie, czy na wymeldowanie się gości z hotelu, także przepisową przerwę np. na parkingu przy autostradzie, gdy pracujesz w branży transportowej. Do czasu pracy zaliczają się również dyżury, czyli okresy, w których masz obowiązek

być w pobliżu miejsca pracy i do dyspozycji pracodawcy, np. gdy zajmujesz się opieką nad osobami starszymi lub chorymi. Najlepiej zasięgnij informacji w poradni!

- **Minimalny wymiar urlopu wypoczynkowego:** W Niemczech masz prawo do płatnego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 24 dni roboczych w roku (jeżeli pracujesz 6 dni w tygodniu) albo 20 dni roboczych (jeżeli pracujesz 5 dni w tygodniu). Pracodawca w Polsce musi udzielić Ci urlopu wypoczynkowego przynajmniej w takim wymiarze!
- **Ochrona macierzyństwa:** Kobiety w ciąży są objęte szczególną ochroną przed wypowiedzeniem umowy o pracę. Ponadto są zwolnione z obowiązku świadczenia pracy w okresie od 6 tygodni przed porodem do 8 tygodni po porodzie.
- **Bezpieczeństwo w miejscu pracy:** Np. nakaz noszenia kasku ochronnego i odzieży ochronnej na budowach. Obowiązują m.in.: Ustawa o ochronie w miejscu pracy, Rozporządzenie o bezpieczeństwie i ochronie zdrowia na budowach oraz Rozporządzenie o pracy dzieci i młodocianych.

Te przepisy są wiążące dla Twojego pracodawcy z Polski, który nie może uchylać się od ich stosowania, gdyby to miało działać na Twoją niekorzyść!

- Cały czas podlegasz ubezpieczeniu chorobowemu w Polsce. Od NFZ otrzymasz Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego, która zapewni Ci dostęp do niezbędnych świadczeń medycznych w Niemczech.

Jeżeli jesteś oddelegowany/oddelegowana na dłuższy okres, odpowiedni oddział NFZ wystawi Ci dokument S1 (kiedyś E 106). Dzięki niemu możesz wnioskować w dowolnej niemieckiej kasie chorych o wydanie karty ubezpieczenia zdrowotnego na czas Twojego pobytu. Zyskasz wtedy prawo do wszystkich świadczeń medycznych, do których mają dostęp osoby ubezpieczone w Niemczech.

Uwaga: Niektórzy pracodawcy będą twierdzić, że wystarczy ubezpieczenie turystyczne. To nie jest prawda!

- **Podatek od wynagrodzenia:** Jeżeli pracujesz na podstawie oddelegowania ponad 183 dni, musisz odprowadzać w Niemczech podatek od wynagrodzenia. Ty lub pracodawca musicie zgłosić to w urzędzie skarbowym w Niemczech.
- Jeżeli okres oddelegowania trwa dłużej niż 24 miesiące, pracodawca od 25. miesiąca musi odprowadzać za Ciebie składki na ubezpieczenie społeczne w Niemczech. Jeżeli od początku wiadomo, że oddelegowany/oddelegowana zostajesz na dłużej niż 24 miesiące, należy zgłosić to do oddziału ZUS w Kielcach, który zweryfikuje, czy w drodze wyjątku możesz wciąż korzystać z ubezpieczenia w Polsce.

→ Uwaga na oszustów!

Niektórzy pracodawcy oddelegowują pracowników/pracownice do Niemiec mimo, że nie mają do tego prawa. To są przede wszystkim „firmy krzak”, czyli przedsiębiorstwa, które mają jedynie polski adres do korespondencji, ale nie prowadzą w Polsce żadnej działalności gospodarczej. Takie firmy z reguły nie mają prawa oddelegowywać pracowników/pracownic do Niemiec. Dbaj o to, aby dostać zaświadczenie A1 i miej je zawsze przy sobie. Jeżeli masz wątpliwości co do pracodawcy, który oddelegowuje Cię do Niemiec, skontaktuj się z

Państwową Inspekcją Pracy:
Główny Inspektorat Pracy
ul. Barska 28/30, 02-315 Warszawa
tel. +48 22 391 82 15
faks +48 22 391 82 14
e-mail: kancelaria@gip.pip.gov.pl
www.pip.gov.pl

10. Jeżeli chcesz pracować na własny rachunek

Jeżeli chcesz założyć firmę w Niemczech, musisz zasięgnąć informacji o wszystkich formalnościach wymaganych do prowadzenia własnej działalności. W niektórych zawodach można rozpocząć działalność gospodarczą tylko, jeżeli posiada się tytuł mistrza (np. murarz, cieśla, dekarz, monter izolacji termicznej i dźwiękowej, monter rusztowań

czy hydraulik). Dyplomy mistrzowskie wystawiane są przez polskie izby rzemieślnicze zgodnie z regulacjami zawartymi w dyrektywach UE. Twoje dokumenty muszą być przetłumaczone na język niemiecki i poświadczone tzw. klauzulą apostille. Takie uwierzytelnienie dokumentów w celu posługiwania się nimi za granicą odbywa się w Polsce.

Dowiedz się w izbie rzemieślniczej, jaka instytucja je uwierzytelnia. Aby zarejestrować działalność gospodarczą w Niemczech, nie trzeba mieć zaświadczenia o znajomości języka niemieckiego. Jednak prowadzenie działalności gospodarczej bez opanowania języka będzie bardzo trudne. Również tutaj obowiązuje zasada: znajomość niemieckiego służy Twojej ochronie! Więcej informacji i szczegółowych zagadnień związanych z rejestrowaniem działalności gospodarczej w Niemczech znajdziesz w punkcie 2.1.

11. Na co musisz zwrócić uwagę, gdy decydujesz się na wyjazd z Polski: Podsumowanie

Bez znajomości języka niemieckiego ryzykujesz, że staniesz się ofiarą nadużyć i wyzysku. Podstawowa znajomość języka niemieckiego to jeden z kluczowych warunków znalezienia dobrej pracy w Niemczech.

Przed wyjazdem z Polski dowiedz się, które instytucje w Niemczech mogą Cię wesprzeć. Będą to na pewno Ambasada Polski i organizacje doradzające pracownikom/pracownicom zagranicznym oraz związki zawodowe.

Oto kilka przesłanek, które mogą świadczyć o tym, że trafiłeś/trafiłaś na pośredników-oszustów:

- musisz przed wyjazdem z Polski wziąć kredyt na pośrednictwo i podróż
- pośrednik obiecuje, że w bardzo krótkim czasie załatwi dokumenty bez Twojego udziału (paszport, rejestracja działalności gospodarczej, potwierdzenie zameldowania, numer podatkowy)
- musisz podpisać dokumenty, których treści nie rozumiesz
- praca, którą masz wykonywać wymaga specyficznego wykształcenia i doświadczenia, których nie posiadasz, a zaoferowano Ci bardzo wysokie wynagrodzenie
- doradzono Ci, abyś nie informował/informowała nikogo o wyjeździe
- jesteś zmuszony/zmuszona do oddania paszportu lub dowodu osobistego
- nie masz wcale lub masz bardzo mało informacji na temat przyszłej pracy

→ → → II. GDY JESTEŚ JUŻ W NIEMCZECH

1. Co trzeba zrobić w pierwszej kolejności?

- W ciągu tygodnia po przyjeździe należy złożyć w lokalnym wydziale spraw obywatelskich (Bürgeramt) wniosek o **zameldowanie**. Do uzyskania meldunku jest potrzebny paszport albo dowód osobisty. Otrzymasz papierowy dokument potwierdzający zameldowanie (Meldebescheinigung). Należy go starannie przechowywać, ponieważ będzie potrzebny przy kontaktach ze wszystkimi niemieckimi urzędami i kasami ubezpieczenia zdrowotnego.
- Jeżeli szukasz pracy, zgłoś się do lokalnego urzędu pracy (Agentur für Arbeit) jako osoba szukająca zatrudnienia.
- Jeżeli nie mówisz jeszcze dobrze po niemiecku, zapytaj w lokalnej poradni o **kurs językowy**.
- Po złożeniu wniosku możesz wziąć udział w kursie integracyjnym. Koszt uczestnictwa to 1,20 euro za godzinę (a łącznie kurs składa się z 660 godzin). Kurs jest współfinansowany przez Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (BAMF). Tam też można bezpośrednio złożyć wniosek, ale nie ma gwarancji jego pozytywnego rozpatrzenia:
www.bamf.de → Willkommen in Deutschland → Deutsch lernen → Integrationskurse
tel. +49 911 943-6390

Jeżeli pobierasz świadczenia z opieki społecznej lub zasiłek dla bezrobotnych (ALG II, Hartz IV), możesz uzyskać zwolnienie z kosztów kursu. W tym celu zgłoś się do lokalnego ośrodka pomocy społecznej (Sozialamt) lub centrum pracy (Jobcenter).

→ Istnieją różne organizacje i placówki, które oferują darmowe lub tanie kursy niemieckiego. Zapytaj o takie kursy w jednej z poradni wymienionych na końcu tej broszury.

2. Praca w Niemczech

Znajdziesz tu przydatne informacje o pracy w Niemczech. Jeżeli masz jakieś pytania w związku ze swoim stosunkiem pracy, koniecznie zasięgnij informacji w jednej z poradni. Tylko jeżeli poznasz swoje prawa, będziesz mógł/mogła ich skutecznie dochodzić!

Warto zastanowić się nad członkostwem w jednym z ośmiu związków zawodowych, wchodzących w skład Niemieckiej Konfederacji Związków Zawodowych (DGB). Związki zawodowe są w Niemczech zorganizowane branżowo. W DGB lub jednej z poradni dowiesz się, który związek działa w Twojej branży. Wysokość składki członkowskiej oblicza się na podstawie miesięcznego wynagrodzenia brutto i wynosi z reguły 1%. Bezrobotni na zasiłku płacą obniżone składki. Związki zawodowe wszechstronnie wspierają swoich/ swoje członków/członkinie i po trzymiesięcznym okresie członkostwa oferują bezpłatną pomoc prawną we wszystkich sporach związanych z pracą. W przypadku innych problemów, np. z ubezpieczeniem społecznym – członkowie/członkinie związku korzystają także nieodpłatnie z dodatkowej ochrony prawnej w sprawach

socjalnych. Jeżeli jesteś członkiem/członkinią polskiego związku zawodowego, będzie to pomocne także w Niemczech. Okaż polską legitymację członkowską przy wstępowaniu do niemieckiego związku.

a. Pozwolenie na pracę

Jeżeli masz obywatelstwo polskie, nie potrzebujesz pozwolenia, żeby pracować w Niemczech.

b. Umowa o pracę

Tak jak w Polsce, także w Niemczech otrzymujesz z reguły, po nawiązaniu stosunku pracy, umowę o pracę w formie pisemnej. Przepisy zobowiązują Twojego pracodawcę do wręczenia Ci takiej umowy najpóźniej w ciągu miesiąca od rozpoczęcia przez Ciebie pracy. W umowie o pracę muszą się znaleźć następujące dane:

- nazwa i adres pracodawcy oraz dane pracownika/ pracownicy
- początek i okres zatrudnienia
- rodzaj wykonywanych czynności i opis zadań
- miejsce wykonywania pracy
- wysokość wynagrodzenia (najczęściej płacy brutto)
- czas pracy
- urlop (informacje w dalszej części poradnika)
- okresy wypowiedzenia stosunku pracy

- wskazówki dotyczące obowiązujących układów zbiorowych oraz innych porozumień znajdujących zastosowanie do danego stosunku pracy.

c. Wynagrodzenie

W Niemczech obowiązuje zasada: nie ma pracy bez wynagrodzenia!

- **Ważne:** Nawet jeżeli nie masz żadnych poświadczeń zatrudnienia ani umowy o pracę, Twój pracodawca powinien Ci wypłacić wynagrodzenie za wykonaną pracę. Nie daj się ani zastraszyć pracodawcy, ani zmusić do pracy bez zapłaty! Masz prawo do wynagrodzenia za pracę!

Wynagrodzenie jest zwykle przelewane na Twoje konto. Możesz je otworzyć w każdym banku – będziesz potrzebować kopii dowodu osobistego/paszportu i dokumentu poświadczającego zameldowanie. Także w kontaktach z bankiem obowiązuje zasada: jeżeli czegoś nie rozumiesz, nie podpisuj!

Pracodawca musi Ci wręczyć co miesiąc rozliczenie wynagrodzenia. W rozliczeniu tym będzie wyszczególnione, ile zarobiłeś/zarobiłaś oraz jakie kwoty potrącono na składki ubezpieczeniowe i podatki. Podatek od wynagrodzeń pracodawca odprowadza bezpośrednio do urzędu skarbowego.

W Niemczech obowiązują płace minimalne, więc pracodawca nie może zapłacić Ci mniej niż wynosi dolny limit.

1. Istnieje ustawowa płaca minimalna w wysokości 8,50 euro brutto za godzinę pracy.

Odrębne regulacje stosuje się tylko wobec młodzieży do lat 18, wybranych praktykantów/praktykantek, osób uczących się zawodu i długotrwale bezrobotnych.

Dodatkowe informacje znajdziesz tutaj:

www.dgb.de

(→ Dossier → Mindestlohn → Hintergrund → Informationen auf Polnisch)

2. W wielu branżach obowiązuje płaca minimalna zgodna z branżowymi układami zbiorowymi pracy (taryfowymi) – wyższa niż minimalna płaca ustawowa. Do takich sektorów zaliczają się m.in. budownictwo (bez prac wykończeniowych), sprzątanie obiektów, elektroinstalatorstwo i usługi pielęgnacyjne. W kilku innych branżach taryfowe stawki minimalne płacone na mocy układów zbiorowych są z kolei niższe niż 8,50 euro brutto. Te branże to rolnictwo i leśnictwo, ogrodnictwo, praca tymczasowa (we wschodnich landach i Berlinie), branża tekstylna i odzieżowa (we wschodnich landach i Berlinie) oraz usługi pralnicze dla klientów instytucjonalnych (we wschodnich landach i Berlinie).

Od 1 stycznia 2017 roku minimalna płaca taryfowa będzie musiała wynosić we wszystkich branżach co najmniej 8,50 euro brutto za godzinę.

3. Ponadto istnieją taryfowe płace minimalne, płacone przez konkretnych pracodawców określonym grupom pracowników.

Najlepiej zapytaj w odpowiednim branżowym związku zawodowym lub poradni, jaka płaca minimalna obowiązuje w Twoim przypadku.

→ **Ważne:** Często pracodawca uzależnia Twoje wynagrodzenie od wykonania określonych norm pracy. Nie zawsze jest to dozwolone – daj swoją umowę o pracę do przejrzenia właściwemu związkowi zawodowemu lub poradni! Pracodawcy nie wolno w takich przypadkach zapłacić Ci stawki poniżej obowiązującej płacy minimalnej!

Przykład: Gdy sprzątasz pokoje hotelowe, pracodawca ustala często liczbę pokoi do sprzątnięcia w ciągu godziny. Pracodawcy nie wolno redukować Twojej stawki godzinowej do poziomu niższego niż wynikający z płacy minimalnej. Zawsze zapisuj przepracowane godziny i zabezpieczaj dowody swojej pracy! Pracodawca musi Ci zapłacić za każdą przepracowaną godzinę, niezależnie od liczby sprzątniętych przez Ciebie pokoi.

→ **Gdy pracodawca nie płaci:**

Pracodawca musi co miesiąc wypłacać Ci wynagrodzenie. Jeżeli zorientujesz się, że Twój pracodawca nie wypłaca na czas wynagrodzenia, najlepiej skontaktuj się natychmiast ze swoim związkiem zawodowym albo poradnią. Wezwij ponadto pisemnie swojego pracodawcę do wypłaty zaległego wynagrodzenia. W piśmie podaj liczbę nieopłaconych godzin pracy, kwotę zaległości oraz numer konta i dwutygodniowy termin płatności. Nie daj się zwodzić i zawsze zapisuj przepracowane godziny. Rób zdjęcia swojej pracy i miejsca pracy. Zbierz jak najwięcej informacji o swoim pracodawcy. Im więcej informacji i dowodów będziesz mieć, tym większe są szanse, że odzyskasz pieniądze.

W wielu branżach (np. budownictwie, usługach porządkowych, w przemyśle spożywczym) jest tak, że Twój pracodawca otrzymuje zlecenie od innej firmy, tzw. Generalnego wykonawcy (np. hotelu, w którym sprząta firma Twojego pracodawcy). W łańcuchu zleceń między generalnym wykonawcą a Twoim pracodawcą mogą występować dodatkowo inni podwykonawcy. Zbieraj informacje i dowody związane z działalnością generalnego wykonawcy i wszystkich podwykonawców: jeżeli Twój bezpośredni pracodawca nie wypłaci Ci wynagrodzenia, w Niemczech masz prawo żądać zapłaty od generalnego wykonawcy albo każdej firmy, która we wspomnianej hierarchii zleceń jest umiejscowiona powyżej Twojego pracodawcy.

→ **Ważne:** Nie zwlekaj! We wszystkich przypadkach dochodzenia roszczeń płacowych wobec pracodawcy lub przed sądem obowiązują nieprzekraczalne terminy. Po ich upływie stracisz możliwość odzyskania wynagrodzenia.

Terminy te są wymienione w umowie o pracę lub układzie zbiorowym pracy odnoszącym się do danego stosunku pracy. Także w tym przypadku radzimy: skontaktuj się ze swoim związkiem zawodowym albo lokalną poradnią i zasięgnij informacji. Termin w przypadku ustawowej płacy minimalnej wynosi trzy lata – przez taki okres możesz dochodzić roszczeń z tytułu swojego wynagrodzenia.

Pracodawca musi co miesiąc wypłacać Ci wynagrodzenie. Jeżeli nie otrzymasz wynagrodzenia przez dłużej niż dwa

miesiące, możesz przestać pracować – aż do wypłaty zaległego wynagrodzenia przez pracodawcę. Musisz jednak pisemnie powiadomić pracodawcę, że przestajesz wykonywać pracę, ponieważ za nią nie zapłacił. Zanim jednak podejmiesz tego typu kroki, skontaktuj się koniecznie ze swoim związkiem zawodowym albo poradnią!

d. Czas pracy

W Niemczech maksymalna – dobowa i tygodniowa – liczba godzin pracy jest uregulowana ustawowo. Zgodnie z przepisami Twój czas pracy nie może przekroczyć 8 godzin dziennie albo 48 godzin w tygodniu. Czas ten można wydłużyć do maksymalnie 10 godzin dziennie, jeżeli w 24-tygodniowym lub 6-miesięcznym okresie rozliczeniowym średni czas pracy nie przekroczy ośmiu godzin na dobę.

→ **Ważne:** W branży budowlanej, zgodnie z powszechnie obowiązującym układem zbiorowym, czas pracy jest inny latem niż zimą. W grudniu, styczniu, lutym i marcu czas pracy to 38 godzin tygodniowo, a od kwietnia do listopada – 41 godzin tygodniowo.

Pracę w nadgodzinach musi zarządzić pracodawca. Nadgodziny są zasadniczo zawsze płatne.

→ **Ważne:** Do czasu pracy wlicza się każdą godzinę pozostawiania do dyspozycji pracodawcy! Czas pracy to np. także oczekiwanie na materiały na budowie, na wykwaterowanie gości hotelowych przed sprzątnięciem pokoju czy przepisowa przerwa kierowcy w miejscu obsługi podróżnych przy autostradzie. Do czasu pracy zalicza się także okresy gotowości,

jeżeli np. zajmujesz się pielęgnacją osób starszych czy chorych i masz pojawić się na wezwanie. Najlepiej zasięgnij szczegółowych informacji w poradni!

- **Rada:** Zapisuj codziennie godziny pracy oraz przerwy i najlepiej dawaj zapiski do podpisania swojemu przełożonemu/brygadziście albo innemu świadkowi!

Z poniższego adresu można ściągnąć i wydrukować kalendarz ewidencji czasu pracy po polsku i niemiecku:

www.buendnis-gegen-menschenhandel.de

(→ Worum geht es? → Das Bündnis → Infomaterial
→ Arbeitszeitkalender)

e. Ubezpieczenie zdrowotne

Zasadniczo możesz sam/sama wybrać kasę ubezpieczenia zdrowotnego w Niemczech. Kiedy już dowiesz się, kto jest Twoim pracodawcą, powinieneś/powinnaś złożyć wniosek o przyjęcie do jednej z takich kas. Jeszcze przed rozpoczęciem pracy pracodawca zapyta Cię, czy wybrałeś/wybrałaś sobie kasę. Może też zgłosić Cię do wskazanej przez Ciebie kasy.

Dostaniesz pocztą swój numer ubezpieczenia zdrowotnego. Od razu po otrzymaniu tego numeru możesz korzystać z opieki zdrowotnej. Około czterech tygodni później otrzymasz kartę ubezpieczeniową, którą musisz mieć przy sobie, gdy wybierzesz się do lekarza. Niektóre kasy ubezpieczenia zdrowotnego w Niemczech wymagają – w celu potwierdzenia dotychczasowych (polskich) okresów ubezpieczenia – przedłożenia elektronicznego dokumentu SED 040 albo SED 041 (E 104). W takiej sytuacji skontaktuj się ze swoim regionalnym oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia.

f. Wypadki przy pracy i ubezpieczenie wypadkowe

Wszyscy/Wszystkie pracownicy/pracownice są ubezpieczeni/ubezpieczone od wypadków podczas pracy – oraz w drodze do pracy i z pracy – za pośrednictwem branżowego związku ubezpieczycieli wypadkowych (Berufsgenossenschaft). Gdy rozpoczynasz pracę, Twój pracodawca musi Cię do takiego ubezpieczenia zgłosić.

- **Ważne:** Jeżeli zdarzy Ci się wypadek przy pracy i udasz się do lekarza, musisz powiedzieć, że Twój stan to skutek wypadku, jaki miał miejsce w pracy.
- **Uwaga:** Jeżeli Twój pracodawca, przełożony lub brygadzysta radzą Ci mówić w szpitalu, że nie był to wypadek przy pracy, to prawdopodobnie oznacza, że Twój pracodawca nie zgłosił Cię do obowiązkowego ubezpieczenia wypadkowego. Skontaktuj się wtedy z jakąś poradnią albo swoim związkiem zawodowym i zasięgnij rady. Być może chodzi o oszustwo!

Jeżeli nie znasz wystarczająco dobrze niemieckiego, zażądaj w szpitalu kontaktu z osobą mówiącą po polsku.

g. Ubezpieczenie emerytalne

Pracodawca zgłasza Cię do ubezpieczenia emerytalnego. Dostajesz numer ubezpieczenia społecznego, który trzeba starannie przechowywać. Zachowujesz ten sam numer także po zmianie pracodawcy.

Niektórzy pracodawcy odmawiają wypłaty wynagrodzenia argumentując, że pracownik/pracownica nie przedstawił/

przedstawiła swojego numeru ubezpieczenia społecznego. Nie jest to żaden powód! To pracodawca ma obowiązek zgłoszenia Cię do ubezpieczenia emerytalnego. Jeżeli tego nie robi, skontaktuj się z poradnią albo ze swoim związkami zawodowym.

Musisz zbierać całą dokumentację swojego niemieckiego ubezpieczenia emerytalnego i starannie ją przechowywać aż do powrotu do Polski. Potem będziesz ją mógł/mogła okazać polskiemu ubezpieczycielowi (np. ZUS-owi).

To ważne, ponieważ okres pracy w Niemczech i odprowadzone tam składki uwzględnia się w Polsce przy wyliczaniu okresów składkowych.

Możesz się też skontaktować bezpośrednio z infolinią niemieckiego ubezpieczenia emerytalnego (Deutsche Rentenversicherung): **0800 1000 4800** (w Niemczech).

h. Urlop

Kwestię Twojego urlopu reguluje umowa o pracę. Nie może on być krótszy od ustawowego rocznego minimum.

Przysługuje Ci co najmniej:

- 20 dni urlopu, jeżeli pracujesz pięć dni w tygodniu lub
- 24 dni urlopu, jeżeli pracujesz sześć dni w tygodniu.

Wniosek o urlop musisz złożyć u swojego pracodawcy, a pracodawca może ten wniosek zaakceptować albo odrzucić. Najlepiej złożyć wniosek pisemnie i zachować jego kopię.

Coroczny urlop należy zwykle wykorzystać w obrębie danego roku kalendarzowego. W określonych przypadkach jest możliwe przeniesienie urlopu na następny rok.

Wtedy zaległy urlop należy wziąć najpóźniej do 31 marca następnego roku. W takim przypadku do końca roku może być potrzebne przez pracodawcę wydane pisemne potwierdzenie przeniesienia niewykorzystanego urlopu. Inaczej Twój urlop może przepaść.

→ **Ważne:** Masz prawo do pełnego urlopu, jeżeli Twój stosunek pracy ustaje w drugim półroczu a Ty byłeś/ byłaś przez przynajmniej 6 miesięcy zatrudniony/ zatrudniona!

Przykład: Rozpoczynasz pracę 1 stycznia 2016 roku u pracodawcy X. Z dniem 1 sierpnia 2016 roku stosunek pracy ustaje – z inicjatywy pracodawcy albo Twojej. Z upływem czerwca masz prawo do pełnej liczby dni corocznego urlopu, jeżeli go wcześniej w tym roku nie brałeś/brałaś.

Jeżeli stosunek pracy ustaje, a Ty nie wykorzystałeś/ wykorzystałaś urlopu, to pracodawca musi Ci za niego zapłacić.

→ **Uwaga:** Także tutaj obowiązują terminy! Często bardzo krótkie (np. 3-miesięczne). Szybko skontaktuj się z poradnią albo swoim związkiem zawodowym i zasięgnij informacji!

i. Gdy zachorujesz

Jeżeli przepracowałeś/przepracowałaś u jednego pracodawcy dłużej niż cztery tygodnie, w razie choroby przysługuje Ci pełne wynagrodzenie przez sześć tygodni. Warunkiem jest przedłożenie pracodawcy zwolnienia lekarskiego.

→ **Ważne:** Musisz niezwłocznie powiadomić pracodawcę o swojej niezdolności do pracy i przewidywanym okresie tej niezdolności. Jeżeli trwa ona dłużej niż trzy dni kalendarzowe, należy przedłożyć pracodawcy zwolnienie lekarskie – najpóźniej w dniu roboczym następującym po trzecim dniu tej niezdolności. Pracodawca może jednak – bez podawania powodów – zażądać okazania zwolnienia już wcześniej, nawet od pierwszego dnia choroby.

Uwaga: Przestrzegaj tych terminów. Opóźnienie w dostarczeniu zwolnienia może być powodem wypowiedzenia.

j. Wypowiedzenie

Stosunku pracy zwykle nie można zakończyć natychmiastowo. Zwyczajowy okres wypowiedzenia to cztery tygodnie i kończy się piętnastego lub ostatniego dnia miesiąca. Jeżeli stosunek pracy trwał dłużej niż dwa lata, okres wypowiedzenia wydłuża się. W okresie próbnym termin wypowiedzenia to często 14 dni, a nawet mniej, jeżeli tak ustalono w odpowiednim układzie zbiorowym.

→ **Ważne:** Wypowiedzenie musi nastąpić w formie pisemnej. Wypowiedzenia w formie ustnej, przekazania kopii oraz wypowiedzenia e-mailem albo faksem są nieważne!

Pracodawca nie musi podawać w wypowiedzeniu jego powodu. Wypowiedzenie podczas zwolnienia lekarskiego jest w Niemczech zasadniczo dopuszczalne.

Kobiety w ciąży oraz do zakończenia 4. miesiąca po rozwiązaniu korzystają z ochrony przed

wypowiedzeniem. Pracodawca musi jednak wiedzieć o ciąży lub dowiedzieć się o niej (w formie pisemnej) najpóźniej w ciągu 14 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia.

Także niepełnosprawni korzystają od 7. miesiąca stosunku pracy ze szczególnej ochrony przed wypowiedzeniem.

Jeżeli otrzymałeś/otrzymałaś wypowiedzenie, z którym się nie zgadzasz, możesz się przed nim bronić. Możesz złożyć wniosek do sądu o stwierdzenie, czy wypowiedzenie jest skuteczne.

- **Ważne:** Masz tylko **trzy tygodnie** od otrzymania wypowiedzenia na złożenie pozwu do sądu pracy. Po upływie tego terminu wypowiedzenie staje się skuteczne – niezależnie od tego, czy było merytorycznie słuszne.
- **Rada:** Jak najszybciej skontaktuj się z poradnią albo swoim związkiem zawodowym, jeżeli otrzymałeś/otrzymałaś wypowiedzenie.

Każdy sąd pracy ma biuro obsługi interesantów lub biuro podawcze (Rechtsantragsstelle), gdzie Twój pozew zostanie bezpłatnie przyjęty. Jeżeli nie mówisz wystarczająco dobrze po niemiecku, przyprowadź ze sobą kogoś do pomocy w tłumaczeniu.

Możesz także udać się do adwokata. Jeżeli nie wystarczy Ci pieniędzy, masz prawo do zwolnienia od kosztów postępowania sądowego. Oznacza to, że sąd pokryje koszty Twojego adwokata.

k. Zatrudnienie na próbę

Może się zdarzyć, że pracodawca zażąda od Ciebie przepracowania kilku dni na próbę, zanim podejmie decyzję, czy dostaniesz umowę o pracę. Jest to normalna i dozwolona praktyka, ale:

- **Uwaga:** Nie masz obowiązku podejmowania pracy na próbę bez wynagrodzenia! Jeżeli wykonujesz już na polecenie pracodawcy czynności należące do zakresu przyszłej pracy, musisz otrzymać za to wynagrodzenie.
- Taka praca na próbę nie może trwać dłużej niż tydzień.

l. Praca na własny rachunek

Jeżeli chcesz pracować w Niemczech na własny rachunek, powinieneś/powinnaś sprawdzić, czy musisz zarejestrować działalność gospodarczą. Szczegółowe informacje na temat procedur znajdziesz na stronach niemieckiego Ministerstwa Gospodarki, przeznaczonych dla osób chcących założyć firmę: www.bmwi-wegweiser.de/start

Kolejny portal dla takich osób (z informacjami po polsku) znajduje się tutaj: www.wir-gruenden-in-deutschland.de/pl/podstawowe-informacje

Zapamiętaj najważniejsze kroki:

- **Zgłoszenie działalności gospodarczej (Gewerbe):** Działalność musisz zgłosić w urzędzie ds. działalności gospodarczej (Gewerbeamt), właściwym dla Twojego miejsca zamieszkania. Należy przy tym okazać aktualne poświadczenie zameldowania oraz wypełnić i podpisać formularz z pytaniami o zgłaszaną działalność.

Także w tym przypadku obowiązuje zasada: nie podpisuj niczego, czego nie rozumiesz! Czasem pracodawcy albo pośrednicy mówią, że chodzi o dokumenty związane z pracą, a w rzeczywistości dają Ci do podpisania oświadczenie o rejestracji działalności gospodarczej. Opłata za wpis do ewidencji działalności gospodarczej jest różna w zależności od miasta i waha się w przedziale od 15 do 65 euro.

→ **Numer identyfikacji podatkowej (NIP):**

Żeby prowadzić działalność, potrzebujesz numeru identyfikacji podatkowej. Otrzymasz go w urzędzie skarbowym. Urząd ds. działalności gospodarczej przekazuje dane Twojej działalności automatycznie podczas rejestracji urzędowi skarbowemu.

Urząd skarbowy wysyła Ci formularze wniosku o nadanie NIP-u na adres, który podałeś/podałaś w urzędzie ds. działalności gospodarczej. Zadbaj o to, żeby korespondencja mogła do Ciebie dotrzeć. Jeżeli na skrzynce pocztowej nie będzie Twojego nazwiska, korespondencja wróci do urzędu skarbowego, a Ty nie otrzymasz swojego NIP-u.

W niektórych miastach urząd skarbowy rozsyła także dodatkowe ankiety z pytaniami dotyczącymi zgłoszonej działalności. Zwykle na NIP czeka się 4-6 tygodni, więc lepiej od razu zgłosić się osobiście do urzędu skarbowego i pobrać formularze do wypełnienia.

- **Uwaga na oszustów:** Coraz częściej pojawiają się oferty „załatwienia” NIP-u za 100-200 euro. Taki proceder jest absurdalny i niczym nieuzasadniony. Wniosek o NIP można złożyć osobiście, a jego nadanie jest bezpłatne.

→ **Faktury:**

Masz obowiązek wystawiania faktur za wszystkie wykonywane zlecenia. Faktura musi zawierać następujące dane:

- adresy (Twojej firmy i zleceniodawcy)
- numer identyfikacji podatkowej
- numer faktury
- rodzaj czynności/zlecenia
- rozliczenie kwoty faktury
- VAT w wysokości 19 % lub klauzulę, że jako drobny przedsiębiorca jesteś zwolniony z VAT-u. Ma to miejsce, gdy w ciągu roku osiągasz obrót nie wyższy niż 17500 euro.

Na fakturach do 150 euro nie ma obowiązku podawania NIP-u.

→ **Deklaracja podatkowa:**

Jako osoba prowadząca działalność gospodarczą masz obowiązek ewidencjonowania wszystkich przychodów i rozchodów. Co rok musisz składać w urzędzie skarbowym deklarację podatkową – i to niezależnie od tego, czy osiągnąłeś/osiągnęłaś zyski. Jeżeli nie złożysz takiej deklaracji, urząd skarbowy oszacuje Twoje obroty i zyski, a następnie na tej podstawie naliczy podatek, co może Cię bardzo drogo kosztować.

→ **Ubezpieczenie zdrowotne:**

W Niemczech ubezpieczenie zdrowotne jest zasadniczo obowiązkowe. Jeżeli przeniosłeś/przeniosłaś ośrodek swoich interesów życiowych do Niemiec, posiadanie

Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ, przeznaczanej na krótkie pobyty służbowe) już nie wystarczy, żeby spełnić ten obowiązek. Musisz ubezpieczyć się standardowo w Niemczech.

Masz wybór: możesz zgłosić się do ubezpieczyciela prywatnego albo złożyć wniosek o ustawowe ubezpieczenie zdrowotne, co najczęściej będzie dla Ciebie tańszym rozwiązaniem.

Jeżeli chcesz zostać objęty/objęta niemieckim ubezpieczeniem ustawowym, musisz mieć ubezpieczenie zdrowotne w Polsce i pobrać w swoim oddziale NFZ poświadczenie polskich okresów ubezpieczenia na formularzu SED 040 lub SED 041 (wcześniej E104). Z tym formularzem udajesz się do wybranego ubezpieczyciela i składasz wniosek o objęcie ustawowym ubezpieczeniem zdrowotnym.

- **Ważne:** Takie rozwiązanie jest możliwe tylko wtedy, gdy posiadasz powszechne/obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne w Polsce

- **Uwaga:** Zaświadczenie z NFZ musisz przedłożyć w Niemczech w terminie do **trzech miesięcy** od zameldowania. Po upływie tego terminu kasa ubezpieczenia zdrowotnego może odrzucić Twój wniosek o członkostwo.

Składka kosztuje miesięcznie ok. 155 euro, jeżeli nie osiągasz dochodów lub Twoje dochody są niewielkie. Normalna stawka dla pracujących na własny rachunek wynosi zwykle 300 euro. Jeżeli pobierasz świadczenia z opieki społecznej lub zasiłek dla bezrobotnych (ALG II, Hartz IV), to koszty Twojego

ubezpieczenia zdrowotnego pokrywa ośrodek pomocy społecznej (Sozialamt) lub centrum pracy (Jobcenter).

Sprawa się komplikuje, jeżeli nie masz polskiego obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego. Wtedy możesz ubezpieczyć się w Niemczech tylko prywatnie. W praktyce często są z tym problemy, ponieważ nie wszyscy prywatni ubezpieczyciele akceptują pracowników/pracownice mobilnych/mobilne. Zasadniczo prywatne kasy muszą Cię ubezpieczyć. Jeżeli odmawiają, skontaktuj się z poradnią i omów swoją sytuację.

→ **Pozorne samozatrudnienie:**

Chociaż masz wpis do ewidencji działalności gospodarczej, nie znaczy to jeszcze automatycznie, że pracujesz w Niemczech na własny rachunek. Decyduje o tym to, jak Twoja praca wygląda w praktyce. Z rzeczywistą pracą na własny rachunek mamy do czynienia wtedy, gdy np.:

- możesz sam/sama decydować, kiedy i gdzie pracujesz, a nikt (żaden brygadzysta/majster) nie kontroluje Cię bezpośrednio w miejscu pracy,
- korzystasz z własnych materiałów,
- masz więcej niż jednego zleceniodawcę,
- jednostką rozliczeniową nie są godziny, tylko np. dzieło, dostawa lub wytwór Twojej pracy.

Jeżeli właściwe urzędy stwierdzą, że pracujesz w ramach pozornego samozatrudnienia, zostaniesz zakwalifikowany/

zakwalifikowana z mocą wsteczną jako pracownik/pracownica. Wtedy pracodawca będzie musiał zapłacić za Ciebie wszystkie zaległe podatki od wynagrodzeń i składki na ubezpieczenie społeczne. Ty też będziesz musiał/musiała ewentualnie zapłacić zaległe składki, ale najwyżej za ostatnie trzy miesiące.

Może się zdarzyć, że zostaniesz też ukarany/ukarana grzywną za popełnienie wykroczenia. Natomiast pracodawcy grozi bardzo wysoka grzywna – do 500 tysięcy euro.

Jeżeli podejrzewasz, że pracujesz w ramach pozornego samozatrudnienia albo masz wątpliwości co do swojego statusu, skontaktuj się z poradnią! Wiele urzędów skarbowych i urzędów ds. działalności gospodarczej także udostępni odpowiednie informacje na ten temat.

m. Uznawanie wyuczonego zawodu oraz kwalifikacji

Jeżeli ukończyłeś/ukończyłaś w Polsce ponaddwuletnią szkołę zawodową lub nabyłeś/nabyłaś kwalifikacje w inny sposób, powinieneś/powinnaś sprawdzić, czy są już one uznawane albo czy mogą zostać uznane w Niemczech. Zasięgnij informacji w miejscowych poradniach, czy w Niemczech Twoje kwalifikacje są automatycznie uznawane i jaki urząd odpowiada za tę kwestię. Jeżeli Twój wyuczony zawód albo kwalifikacje są już uznawane bądź zostaną uznane, masz większe szanse na niemieckim rynku pracy! Zestawienie informacji o uznawaniu kwalifikacji zawodowych w Niemczech znajdziesz tutaj:

www.anererkennung-in-deutschland.de

n. Uwaga na klauzule zwrotu kosztów w umowach o pracę!

Niemieckie firmy podejmują – także w Polsce – intensywne starania, żeby zwerbować do pracy zagraniczny personel pielęgniarski. W związku z tym pojawia się coraz więcej ofert, w których wykwalifikowanym pielęgniarzom/pielęgniarkom oferuje się bezpłatny kurs niemieckiego, miejsce pracy w stacjonarnym domu opieki i mieszkanie. Po przyjeździe do Niemiec przyszli/przyszłe pracownicy/pracownice otrzymują do podpisania dwujęzyczną umowę (a czasami dodatkowo umowę dotyczącą uczestnictwa w kursach podnoszenia kwalifikacji zawodowych).

Uwaga! Wspomniane umowy zawierają często klauzule zwrotu kosztów. Jeżeli pracownik/pracownica ma zamiar opuścić firmę przed upływem określonego w umowie o pracę terminu, firma może żądać zwrotu kosztów kursu językowego i innych szkoleń. Powoduje to w praktyce trudności, jeżeli pielęgniarz/pielęgniarka składa wypowiedzenie przed upływem podanego w umowie terminu – np. ze względu na złe warunki pracy albo po otrzymaniu lepszej oferty. Wysokość roszczeń może wtedy sięgnąć nawet wielu tysięcy euro. Należy dać taką umowę do przejrzenia prawnikowi, ponieważ nie zawsze jest ona zgodna z przepisami.

Jeżeli dano Ci do podpisania podobną umowę albo już ją podpisałeś/podpisałaś, skontaktuj się z poradnią!

Przydatne adresy w Niemczech

Telefony alarmowe

Policja: 110

Pogotowie ratunkowe, straż pożarna: 112

Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie

Lassenstr. 19-21, 14193 Berlin-Grunewald

tel: +49 30 223130

faks: +49 30 22313155

e-mail: berlin.amb.sekretariat@msz.gov.pl

www.berlin.msz.gov.pl

Konsulaty

Berlin

Zasięg terytorialny: Berlin, Brandenburgia, Meklemburgia-Pomorze

Przednie, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Turyngia

Richard Strauss Str. 11, 14193 Berlin

tel. +49 30 22 31 30

faks +49 39 22 31 212

e-mail: berlin.amb.sekretariat@msz.gov.pl

Kontakt w nagłych przypadkach: +49 163 7887 676

(poza godzinami urzędowania)

Hamburg

Zasięg terytorialny: Brema, Dolna Saksonia, Hamburg, Szlezwik-Holsztyn

Gründgensstr. 20, 22309 Hamburg

tel. +49 40 611870

faks +49 40 6325030

e-mail: hamburg.kg.sekretariat@msz.gov.pl

Kontakt w nagłych przypadkach: +49 178 8000 327

(poza godzinami urzędowania)

Kolonia

Zasięg terytorialny: Hesja, Nadrenia Północna-Westfalia,

Nadrenia-Palatynat, Saara

Im Media Park 5, 50670 Köln

tel. +49 221 937300

faks +49 221 385074

e-mail: kolonia.kg.sekretariat@msz.gov.pl

Kontakt w nagłych przypadkach: +49 177 37 27 164

(poza godzinami urzędowania)

Monachium

Zasięg terytorialny: Badenia-Wirtembergia, Bawaria

Röntgenstr. 5, 81679 München

tel. +49 89 4186080

faks +49 341 471318

e-mail: monachium.kg@msz.gov.pl

Kontakt w nagłych przypadkach: +49 173 370 5828

(poza godzinami urzędowania)

Poradnie dla pracowników mobilnych (m.in. współpracujące ze związkami zawodowymi)

W wielu miastach działają poradnie, które ściśle współpracują ze związkami zawodowymi. Możecie tam zasięgnąć informacji w kwestiach związanych zarówno z prawem pracy jak i sprawami socjalnymi. Możliwe są kontakty telefoniczne i bezpośrednie spotkania. Porady są bezpłatne oraz (na życzenie) anonimowe. Z oferty mogą korzystać także osoby, które nie są członkami/ członkiniami związków zawodowych.

Berlin

Berlińskie biuro poradnictwa dla pracowników delegowanych

DGB-Haus, Keithstraße 1-3, 10787 Berlin

III piętro pokój 315 / 315a / 316

tel. +49 30 21240-145

e-mail: beratung-eu@dgb.de

Języki: polski, rumuński, angielski, rosyjski, hiszpański, francuski

www.postedwork.dgb.de

Poradnia Faire Mobilität Berlin

DGB-Haus, Keithstraße 1-3, 10787 Berlin

III piętro pokój 308/309

tel. +49 30 21016437 i +49 30 21 23 2996

Języki: niemiecki, polski, bułgarski, macedoński, chorwacki, serbski, angielski

e-mail: berlin@faire-mobilitaet.de

www.faire-mobilitaet.de

Poradnia dla migrantów i migrantek

Keithstr. 1-3, 10787 Berlin

tel: +49 30 367 279 75 (polski, rosyjski, angielski)

+49 30 403 992 56 (turecki, kurdyjski)

+49 30 365 09 808 (grecki, francuski, angielski)

+49 30 364 36 898 (arabski, francuski, angielski)

www.berlin.arbeitundleben.de/migrantenberatung

KOK e.V. – Ogólnoniemiecka grupa koordynująca działania przeciwko handlowi ludźmi (stow. zar.)

KOK to wspólna inicjatywa różnych poradni.

Kurfürstenstr. 33, 10785 Berlin

tel. +49 30 26391176

e-mail: info@kok-buero.de

www.kok-gegen-menschenhandel.de

Polska Rada Społeczna

Oranienstraße 34, 10999 Berlin

tel. +49 30 61 51 717

e-mail: polskarada@polskarada.de

Języki: niemiecki, polski

www.polskarada.de

ver.di AK undokumentierte Arbeit

Poradnia Berlin-Brandenburgia

Keithstr. 1-3, 10787 Berlin

tel. +49 157 87 67 41 71

Języki: niemiecki, angielski

Brunszwik

Poradnia dla pracowników mobilnych

Arbeit und Leben Dolna Saksonia

Gewerkschaftshaus Braunschweig

Wilhelmstraße 5, 38100 Braunschweig

tel. +49 531 60 18 79 00

e-mail: braunschweig@mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Języki: niemiecki, polski, angielski, hiszpański

www.mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Brema

Poradnia na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji w świecie pracy

DGB-Haus Bremen, IV piętro

Bahnhofplatz 22-28, 28195 Bremen

tel. +49 421 69628640, +49 421 9608914, +49 0421 9608919

e-mail: info@ada-bremen.de

Języki: niemiecki, angielski, francuski, turecki, na życzenie także inne

www.ada-bremen.de

Dortmund

Poradnia Faire Mobilität Dortmund

ver.di Haus, Königswall 36, 44137 Dortmund

tel. +49 231 545079 82, +49 231 18 999 859

Języki: niemiecki, rumuński, węgierski, angielski, bułgarski

e-mail: dortmund@faire-mobilitaet.de

www.faire-mobilitaet.de

Poradnia dla zatrudnionych z Europy Wschodniej

Arbeit und Leben Nadrenia Północna-Westfalia

ver.di Haus, Königswall 36, 44137 Dortmund

tel. +49 321 54 50 79 86

e-mail: zidaru@aunrw.de

Języki: niemiecki, rumuński

Dortmunder Mitternachtsmission e.V.

Poradnia dla prostytutek, byłych prostytutek i ofiar handlu ludźmi

Dudenstraße 2-4, 44135 Dortmund

tel. +49 231 14 44 91

e-mail: mitternachtsmission@gmx.de

d1a.de/mitternachtsmission

Drezno

EURES-TriRegio Poradnia dla pracowników przygranicznych z Polski

Schützenplatz 14, 01067 Dresden

tel. +49 351 86 33 116

e-mail: eures.sachsen@dgb.de

Języki: niemiecki, czeski, polski, angielski

www.eures-triregio.eu

Düsseldorf

Poradnia dla zatrudnionych z Europy Wschodniej

Arbeit und Leben Nadrenia Północna-Westfalia

Friedrich-Ebert-Straße 34, 40210 Düsseldorf

tel. +49 211 938 00 51

e-mail: guia@aulnrw.de

Języki: niemiecki, rumuński

Frankfurt n. Menem

Poradnia Faire Mobilität Frankfurt nad Menem

Europejskie Stowarzyszenie Pracowników Migrujących (stow. zar.)

DGB Haus 2, II piętro

Wilhelm-Leuschner-Straße 69-77, 60329 Frankfurt/Main

tel. +49 69 27 29 75 -66, -67, -68

e-mail: frankfurt@faire-mobilitaet.de

Języki: niemiecki, polski, rumuński, angielski, hiszpański, francuski

www.faire-mobilitaet.de

MigrAr – poradnia związkowa dla osób o nieuregulowanym statusie pobytu, Frankfurt

Wilhelm-Leuschner-Str. 69-77, 60329 Frankfurt/Main

tel. +49 69 25692569

e-mail: kontakt@migrar-ffm.de

Języki: niemiecki

www.migrar-ffm.de

Hamburg

Arbeit und Leben – poradnia (tematy związane ze swobodą przemieszczania się pracowników)

Besenbinderhof 60, 20097 Hamburg

Wskazane wcześniejsze ustalenie terminu spotkania przy pomocy formularza internetowego.

tel. +49 40 28 40 16-83 (niemiecki, polski, angielski)

+49 40 28 40 16-79 (niemiecki, rumuński)

+49 40 28 40 16 76 (niemiecki, bułgarski, angielski)

+49 40 28 40 16 80 (niemiecki, hiszpański, angielski)

www.hamburg.arbeitundleben.de

MigrAr – poradnia związkowa dla osób o nieregulowanym statusie pobytu, Hamburg

Besenbinderhof 60, 20097 Hamburg

VI. piętro, pokój 637

tel. +49 40 28 58 31 61

e-mail: emilija.mitrovic@verdi.de

Języki: niemiecki

www.vernetzung-migration-hamburg.de

Hanower

Poradnia dla pracowników mobilnych

Arbeit und Leben Dolna Saksonia

Arndtstr. 20, 30167 Hannover

tel. +49 511 98192-40/-41

e-mail: hannover@mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Języki: niemiecki, angielski, polski, rosyjski, białoruski, ukraiński

www.mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Kilonia

Poradnia Faire Mobilität północ

Poradnia dla Hamburga i okolic, Szlezwiku-Holsztyna,

Meklemburgii-Pomorza Przedniego

Legienstraße 22, 24103 Kiel

tel. +49 431 - 51 951 667

e-mail: nord@faire-mobilitaet.de

Języki: niemiecki, polski, angielski

www.faire-mobilitaet.de

Moguncja

Europejskie Stowarzyszenie Pracowników Migrujących

Kaiserstraße 26, 55116 Mainz

tel. +49 151 65 515 076, +49 176 631 266 38

e-mail: maria.dimcheva@igbau.de, ileana.pfingstgraef-borsos@igbau.de

Języki: bułgarski, niemiecki, węgierski, rumuński, angielski

Monachium

Poradnia Faire Mobilität Monachium

DGB Bayern, Haus C 5.15

Schwanthalerstraße 64, 80336 München

tel. +49 89 51 24 27 72 i +49 89 51399018

e-mail: muenchen@faire-mobilitaet.de

Języki: niemiecki, bułgarski, rosyjski

www.faire-mobilitaet.de

Centrum informacji nt. migracji i pracy AWO Monachium

Sonnenstraße 12, 2. (klatka schodowa, l. piętro)

80336 München

tel. +49 89 513999-29/-32

Języki: turecki, rumuński, bułgarski (polski – po umówieniu się)

www.awo-muenchen.de

Oldenburg

Poradnia dla pracowników mobilnych

Arbeit und Leben Dolna Saksonia

Klävemannstr. 1, 26122 Oldenburg

tel. + 49 441 92 490- 13/21

e-mail: oldenburg@mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Języki: niemiecki, bułgarski, rumuński, angielski

www.mobile-beschaefigte-niedersachsen.de

Stuttgart

Poradnia Faire Mobilität Stuttgart

Willi-Bleicher-Straße 20, 70174 Stuttgart

tel. +49 711 12093-635 i +49 711 12093-636

e-mail: stuttgart@faire-mobilitaet.de

Języki: niemiecki, polski, czeski, słowacki, angielski

www.faire-mobilitaet.de

Duszpasterstwo pracownicze Stuttgart

Nikolausstr. 17 , 70190 Stuttgart

tel. +49 711 28470998

e-mail: bs-S21@betriebsseelsorge.de i peter.maile@drs.de

Języki: niemiecki

www.betriebsseelsorge.de

Fraueninformationszentrum FIZ

Placówka poradnictwa nt. handlu kobietami, migracji kobiet oraz handlu ludźmi w celu ich wyzyskiwania w pracy

Urbanstraße 44, 70182 Stuttgart

tel: +49 711 23 941 24

e-mail: fiz@vij-stuttgart.de

Języki: niemiecki, rumuński, angielski, hiszpański, francuski, portugalski, tajski

Związki zawodowe w Niemczech

Związki zawodowe w Niemczech mają w wielu miastach biura, z którymi możesz się skontaktować. Poniżej podajemy dane kontaktowe samych central związkowych, w których możesz zapytać, do kogo masz się zwrócić w miejscu swojego pobytu.

DGB-Bundesvorstand

Henriette-Herz-Platz 2, 10178 Berlin
tel. +49 30 24060-0
www.dgb.de

IG Bauen-Agrar-Umwelt

Olof-Palme-Str. 19, 60439 Frankfurt/Main
tel. +49 69 95737-0
www.igbau.de

IG Bergbau, Chemie, Energie

Königsworther Platz 6, 30167 Hannover
tel. +49 511 7631-0
www.igbce.de

EVG - Eisenbahn- und Verkehrsgewerkschaft

Weilburger Str. 24, 60326 Frankfurt/Main
tel. +49 69 7536-236
www.evg-online.org

Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft

Reifenberger Str. 21, 60489 Frankfurt/Main
tel. +49 69 78973-0
www.gew.de

IG Metall

Wilhelm-Leuschner-Straße 79, 60329 Frankfurt/Main
tel. +49 69 6693-0
www.igmetall.de

Gewerkschaft Nahrung-Genuss-Gaststätten

Haubachstr. 76, 22765 Hamburg
Telefon: +49 40 38013-0
www.ngg.net

Gewerkschaft der Polizei

Bundesvorstand
Stromstraße 4, 10555 Berlin
tel. +49 30 399921-0
www.gdp.de

ver.di - Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft

Bundesverwaltung
Paula-Thiede-Ufer 10, 10179 Berlin
tel. +49 30 6956-0
www.verdi.de

Przydatne adresy w Polsce

Związki zawodowe

NSZZ Solidarność

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
ul. Wały Piastowskie 24, 80-855 Gdańsk
tel.: +48 58 308 44 80
faks: +48 58 308 42 19
www.solidarnosc.org.pl

FZZ

Forum Związków Zawodowych
Plac Teatralny 4, 85-069 Bydgoszcz
tel.: +48 52 371 83 33
faks: +48 52 342 18 71
www.fzz.org.pl

OPZZ

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
ul. Kopernika 36/40, 00-924 Warszawa
tel.: +48 22 551 55 00
www.opzz.org.pl

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS)

ul. Szamocka 3, 5, 01-748 Warszawa
tel.: +48 22 667 10 0000-082
www.zus.pl

Miasta z siedzibami oddziałów: Białystok, Bielsko-Biała, Biłgoraj, Bydgoszcz, Chorzów, Chrzanów, Częstochowa, Elbląg, Gdańsk, Gorzów Wlkp., Jasło, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Nowy Sącz, Opole, Ostrów Wlkp., Olsztyn, Piła, Płock, Poznań, Radom, Rybnik, Rzeszów, Siedlce, Słupsk, Sosnowiec, Szczecin, Tarnów, Tomaszów Maz., Toruń, Wałbrzych, Warszawa, Zabrze, Zielona Góra

Państwowa Inspekcja Pracy

Główny Inspektorat Pracy
ul. Barska 28/30, 02-315 Warszawa
tel. +48 22 391 82 15
fax. +48 22 391 82 14
e-mail: kancelaria@gip.pip.gov.pl
www.pip.gov.pl

Narodowy Fundusz Zdrowia NFZ

ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa
tel.: +48 22 572 60 00
faks: +48 22 572 63 33
e-mail: infolinia@nfz.gov.pl
www.nfz.gov.pl

Oddziały w stolicach 16 województw

Polskie Stowarzyszenie Pracowników Migracyjnych

ul. Sułkowskiego 4/17, 01-602 Warszawa
tel. +48 22 409 46 21
www.pspm.com.pl

Fundacja La Strada

Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu
tel. +48 22 628 99 99
faks: +48 22 622 19 85
e-mail: strada@strada.org.pl
www.strada.org.pl

Ambasada Republiki Federalnej Niemiec w Warszawie

ul. Jazdów 12, 00-467 Warszawa
tel.: +48 22 58 41 700
www.polen.diplo.de

Poradnik dla osób z Polski, które chcą
mieszkać i pracować w Niemczech.
Zawiera informacje, które mają pomóc
znaleźć legalną, godną pracę i uniknąć
wyzysku.

Ufundowana przez :

Bundesministerium
für Arbeit und Soziales

EUROPÄISCHE UNION